

**การศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0:
กรณีศึกษากลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา
LOCAI BUSINESS MANAGEMENT UNDER THAILAND 4.0 ROADMAP A CASE
STUDY OF BAHNNALING SEMI-MILLED RICE FARMERS GROUP AT KUANSO,
KUANNIENG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE**

สกลเกียรติ สัจวรกิตติวุฒิ¹

วรรณธนา รัตนานุกุล²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษากลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปรัชญาแนวคิดและวิสัยทัศน์ในการประกอบการ ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของการประกอบการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา 3) เพื่อศึกษาการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ในการประกอบการของกลุ่มข้าวซ้อมมือ บ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา 4) เพื่อศึกษาการปรับตัวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มธุรกิจชุมชนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ คณะกรรมการบริหารกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส

อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา และสมาชิกกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง จำนวน 20 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้การวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มข้าวซ้อมมือ บ้านนาลิง มีแนวคิดจากการแก้ไขปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อคณกลางที่รับซื้อ ข้าวเปลือก ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิ ศุภนิมิตแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน ปัจจุบันนี้มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 35 คน ซึ่งสมาชิกจะมีส่วนในการเข้ามาบริหารจัดการกลุ่ม ตั้งแต่การร่วมกันลงหุ้น ร่วมกันผลิตสินค้า และร่วมกันรับผลประโยชน์จากการประกอบการ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่มข้าว ซ้อมมือบ้านนาลิง คือการใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชน นำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านนาลิงที่เป็นชุมชนแบบปฐมนุญ มีความเป็นเครือญาติกัน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และกลุ่ม

¹อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

²นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวบ้านในชุมชน กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาalingมีปัญหา ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการดังนี้ ข้าวซ้อมมือ และข้าวกล้องไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน Sticker สัญลักษณ์กลุ่มที่ติดบรรจุภัณฑ์เกิดความเสียหายในระหว่างการขนส่ง และตลาดรองรับสินค้าไม่เพียงพอ และแนวทางในการปรับตัวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาaling คือการผันตัวเองมาสู่การเป็นผู้ผลิต โดยเริ่มจากการศึกษาถึงภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน มาสู่การพัฒนาอาชีพการทำนา แตกต่างจากการทำนาในอดีตที่ชาวนา ทำนาเพื่อส่งโรงสีเท่านั้น แต่การบริหารงานของกลุ่มได้มีการวางแผนการดำเนินงานให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม หันตัวเองมาสู่การเป็นผู้ผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่า ของสินค้ามากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษาการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0

Abstract

This research studied how a group of Bahnnaling semi-milled rice farmers conducted their local business management under Thailand 4.0 roadmap. Therefore, the research focused on semi-milled rice farmers group living in Bahnnaling Kuanso, Kuannieng district, Songkhla province as a case study. This particular study aimed to 1) study philosophy, ways of thinking, and visions of Bahnnaling semi-milled rice farmers, living in the community,

particularly, in doing their business 2) study the factors that may affect the group's prosperity and sustainability 3) investigate how the semi-milled rice farmers' group cope with their business risks that might occur when doing business and how they tackle problems and obstacles 4) observe how the group adapted themselves to Thailand 4.0 policy. The samples used in this research study were Bahnnaling committee and 20 members of the group. In-depth interview and descriptive information were implemented as tools to answer the research questions. The research found that Bahnnaling semi-milled rice farmers group had firstly been exploited by the middlemen buying the paddy. Thus, the members of the group attempted to protect themselves from this problem. Presently, there are 35 members all together. The main factors that helped creating community's prosperity and sustainability were the using of local materials, adopting local wisdom of growing rice, and the supports from government agencies. The obstacles and limitations the group faced were that the milled-rice could not be kept long as they were not contaminated, the poor packages of the rice were easily damaged during transportations, and there were measly demands of semi-milled rice

from the markets. Bahnnaling semi-milled rice farmers group learned to adapt themselves according to the Thailand 4.0 policy by becoming the producers themselves starting from learning local wisdom on how the previous generations had grown their own rice and then developed their ways to become productive farmers. Instead of growing rice solely to sell paddy to the mill, Bahnnaling semi-milled rice farmers adapted themselves to become producers and learn to process their rice to new products in order to increase their product values.

Keywords: Local Business management under Thailand 4.0 roadmap

บทนำ

ในระยะ 20-30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้นมา อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงมากถึงร้อยละ 7.8 ต่อปี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ในขณะที่ภาคอื่นๆของประเทศไทยยังมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ล้าหลัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540: 1) นอกจากปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมที่ถูกกำหนดจาก

ส่วนกลางแล้ว ยังละเลยปัญหาความต้องการของชาวบ้านในชนบทอีกด้วย ตลอดจนดูแลวิถีชีวิตตามแบบฉบับดั้งเดิมของชาวชนบทมีการเอารัดเอาเปรียบ และแสวงหาผลประโยชน์จากชาวบ้านมากขึ้น ผลพวงจากการพัฒนาประเทศแม้ว่าจะสร้างความเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจเป็นที่น่าพอใจแล้ว แต่ก็เกิดปัญหาประชาชนเดินตามความเจริญไม่ทัน ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ประชาชนส่วนมากจะมีปัญหาการย้ายถิ่น ปัญหาแรงงาน ปัญหาหนี้สิน และปัญหาความยากจน โดยเฉพาะปัญหาที่ดินทำกินลดลงโดยเฉพาะในพื้นที่ใกล้เมือง ฐานะของชาวบ้านเริ่มกระทบกระเทือน ชาวนาในชนบทที่ขาดที่ดินทำมาหากินคนหนุ่มสาวในชุมชนต้องย้ายถิ่นฐานออกไปทำงานต่างถิ่นกันมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดการทำลายชาวบ้าน ทำลายชุมชนและทำลายวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยด้วยซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือ ยิ่งพัฒนาชาวบ้านก็ยิ่งยากจนลงในขณะเดียวกันชุมชนหมู่บ้านต่างๆในชนบทต่างตกอยู่ในภาวะล่มสลายของชุมชน ทั้งทางครอบครัว สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันได้มีการกำหนดนโยบายที่สำคัญออกมาเป็นวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศหรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลที่เรียกกันว่า ไทยแลนด์ 4.0 เป็นการพัฒนาเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญ คือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจาก Tradi-

tional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

กลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอาชีพการทำนาเป็นหลักกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ได้เกิดขึ้นมาจากผลพวงของการพัฒนาประเทศในช่วงแรกๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเกิดขึ้นตามแผนงานของรัฐที่ต้องการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในชนบทให้มากยิ่งขึ้นจึงทำให้ นางฉลวย คงสมประธานกลุ่ม ซึ่งเป็นคนริเริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นหลังจากกลับมาอยู่บ้านในตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา จากที่เคยเป็นบุคคลย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกพื้นที่โดย นางฉลวย คงสม ได้ย้ายถิ่นไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร แต่ด้วยโครงการพัฒนาชุมชนเป็นพื้นที่แบบพึ่งตนเองและยั่งยืนในพื้นที่ อำเภอกวนเนียง ได้เข้ามาให้การช่วยเหลือส่งเสริมชุมชนในด้านต่างๆ จึงนำมาซึ่งการก่อตั้งกลุ่มขึ้น พร้อมทั้งมีแนวทางในการรับมือกับการพัฒนาที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมมาสู่การเป็นเกษตรแบบใหม่ ให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปรัชญาแนวคิดและวิสัยทัศน์ในการประกอบการ ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการ

การของกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของการประกอบการกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

3) เพื่อศึกษาการจัดการความเสี่ยง ตลอดจนการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ในการประกอบการของกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

4) เพื่อศึกษาการปรับตัวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มธุรกิจชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) แบบของการวิจัย งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร หรือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่

1.1) คณะกรรมการกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม ฝ่ายบัญชี ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด รวมทั้งหมด 5 คน

1.2) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมะลิบ้านนาaling 15 คน

2.) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1) กำหนดแผนการการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับคณะกรรมการกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาaling และสมาชิกกลุ่ม

3.2) เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มในด้านต่างๆ ในแง่ของประวัติความเป็นมาของกลุ่ม ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่ม โครงสร้างการบริหารกลุ่ม ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านแรงงาน ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์ และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

3.3) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ข้อมูลส่วนนี้เป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลาซึ่งได้จากการศึกษารวบรวมจากเอกสารรายงานต่างๆ เช่น แผนชุมชนบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา เป็นต้น

3.4) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ข้อมูลส่วนนี้เป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลชุมชนบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลาซึ่งได้จากการศึกษารวบรวมจากเอกสารรายงานต่างๆ เช่น แผนชุมชนบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

1. แรงจูงใจ/แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์ วิสัยทัศน์ในการประกอบการ และวัตถุประสงค์ในการประกอบการ

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์มีแรงจูงใจ แนวคิด วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 แรงจูงใจที่สำคัญในการจัดตั้งกลุ่มเกิดจากประกอบอาชีพคือ การทำนาข้าวซึ่งการที่ทางกลุ่มได้ทำการผลิตข้าวหอมมะลิเนื่องจากพ่อค้าคนกลางซื้อข้าวเปลือกในราคาต่ำ ไม่คุ้มทุนจึงนำมาสู่การคิดแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่ด้วยการแปรรูปเป็นข้าวหอมมะลิเพื่อเพิ่มมูลค่า และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนจึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์ แปรรูปข้าวสังหยดในรูปแบบของการหอมมะลิเพื่อจำหน่ายในชุมชน และจังหวัดใกล้เคียง จนเป็นที่ได้รับความนิยมอย่างมากทำให้ปริมาณของสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด

1.2 วิสัยทัศน์ในการประกอบการปัจจุบันนี้ทางกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์มีผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ ข้าวกล้องและขนมซึ่งยังไม่มีหลากหลายมากนัก ทางกลุ่มจึงคิดค้นที่จะแปรรูปผลผลิตจากข้าวสังหยดให้มีความหลากหลายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์จากรำข้าวให้เป็นจิ๊กจากรำข้าวสังหยด และข้าวโอ๊ตจากเมล็ดข้าวที่หักไม่สามารถนำไปขายได้นอกจากนี้ยังมีการตั้งเป้าไว้ว่าจะทำการนำข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวพันธุ์หอมใบเตย และข้าวหอมราชินีมาเป็นผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ของกลุ่มอีกด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ของกลุ่มข้าวหอมมะลิบ้านนาสิงห์

- 1) เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในตำบล ควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อแปรรูปสินค้าทางการเกษตร คือข้าวสังหยด

3) เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชนบ้านนาaling ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

2. กระบวนการบริหารจัดการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาaling

2.1 อัตลักษณ์ (เอกลักษณ์)/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์มาตรฐานและรางวัลที่ได้รับ ข้าวซ้อมมือของกลุ่มได้รับความนิยม ได้ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มอาชีพดีเด่นอำเภอกวนเนียง ได้รับรางวัลอาหารปลอดภัยจากสาธารณสุขอำเภอกวนเนียง และผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมการจำหน่ายสินค้าของอำเภอกวนเนียงในทุกกิจกรรม

ในการดำเนินงานของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาalingทางกลุ่มได้ร่วมกันกำหนดกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติร่วมกันดังนี้

1) สมาชิกเข้าประชุมพร้อมกันทุกวันที่ 20 ของทุกเดือน

2) สมาชิกจะต้องลงหุ้น ตามกำลังความสามารถของตนเอง

3) ร่วมกันบริหารจัดการกลุ่มสู่ความสำเร็จ ด้วยความสามารถของสมาชิกทุกคน

2.2 บทบาทการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาaling บทบาทสำคัญในหลายๆ ด้าน ในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มดังนี้

1) การตัดสินใจเลือกกรรมการบริหารฝ่ายต่างๆ และมีสิทธิในการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการพร้อมทั้งการมีสิทธิในการเพิกถอนคณะกรรมการออกจากตำแหน่งด้วย

2) การร่วมกันตัดสินใจในด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาดโดยการร่วมกันกำหนดอนาคตของกลุ่มร่วมกัน เช่นการกำหนดพันธุ์ข้าว

ใหม่ๆ ที่จะนำมาทำข้าวซ้อมมือเพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้แก่กลุ่ม

3) การร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงาน และกิจกรรมของกลุ่ม เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ต่างๆ แก่สมาชิกด้วยกัน

4) การร่วมกันคิดตัดสินใจในการออกระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของกลุ่มขึ้น

5) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบบัญชีของกลุ่ม

2.3 สภาพการบริหารจัดการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาaling สมาชิกกลุ่มมีทั้งหมด 35 คนแบ่งเป็นคณะกรรมการบริการกลุ่ม 5 คน ได้แก่

1) นางฉลวย คงสม ประธานกลุ่มมีหน้าที่ในการเป็นผู้นำของกลุ่มเป็นผู้ประสานงานและเป็นผู้บริหารงานของกลุ่มตามมติของสมาชิกกลุ่มทั้งด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการและเอกชนเพื่อจัดหาแหล่งสนับสนุนกลุ่ม

2) นางฉิดา พวงแก้ว รองประธาน มีหน้าที่ในการทำการแทนประธานกลุ่มเมื่อประธานกลุ่มไม่อยู่ และช่วยเหลือประธานในการบริหารจัดการด้านต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย

3) นางจวน บุญรัตน์ ฝ่ายบัญชี/การเงิน มีหน้าที่ในการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายของกลุ่มจัดการรับลงทะเบียนการลงหุ้นของสมาชิก

4) นายนัน คงสม ฝ่ายการผลิตทำหน้าที่ในการควบคุมการผลิตข้าวซ้อมมือและเมล็ดข้าวที่ผ่านการกระเทาะเปลือกแล้วไปให้สมาชิกที่บ้าน เพื่อให้สมาชิกนำไปซ้อมเป็นข้าวซ้อมมือต่อไป

5) นางต้น จันทราโส ฝ่ายการตลาด ทำหน้าที่ในการติดต่อหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพื่อการขยายตลาดข้าวหอมมือและข้าวกล้อง

2.4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์

1) ด้านผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์กลุ่มได้ช่วยกันระดมความคิดว่าต้องการจะเพิ่มวัตถุดิบที่จะนำมาเป็นข้าวหอมมือให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพราะปัจจุบันกลุ่มใช้เฉพาะพันธุ์ข้าวสังหยดพัทลุงเพียงสายพันธุ์เดียวเท่านั้น กลุ่มได้เล็งเห็นว่าในขณะนี้ได้มีกลุ่มข้าวหอมมือเกิดขึ้นจำนวนมากทั้งในภาคใต้และภาคอื่นๆ ทั่วประเทศซึ่งหากกลุ่มยังคงแปรรูปเฉพาะข้าวสายพันธุ์สังหยดพัทลุงเพียงสายพันธุ์เดียว อาจจะไม่สามารถยืนหยัดอยู่ในตลาดการแข่งขันได้ กลุ่มจึงได้คิดต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้นโดยจะทำการแปรรูปข้าว 3 สายพันธุ์คือ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวสายพันธุ์หอมใบเตย และข้าวสายพันธุ์ราชินี ข้าวทั้ง 3 สายพันธุ์เป็นข้าวที่มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับข้าวสายพันธุ์สังหยดพัทลุงหรือที่ชาวบ้านเรียกว่าเป็นข้าวสายพันธุ์หนักเหมือนกัน คือสามารถเก็บเกี่ยวได้ใน 4-5 เดือนจากลักษณะทาง พฤกษศาสตร์จึงนำมาสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มรายได้ของกลุ่มให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและยังช่วยให้กลุ่มสามารถเรียนรู้ในการประกอบการต่อไป

2) ด้านบรรจุภัณฑ์ กลุ่มข้าวหอมมือบ้านนาลิงได้ร่วมกันคิดในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยเริ่มจากการพัฒนาเอกลักษณ์ของสินค้าติดที่บรรจุภัณฑ์จากที่ทำเป็น Sticker เปลี่ยนเป็นการสกรีนเพื่อแก้ไขปัญหา Sticker เกิดชำรุดระหว่างการขนส่ง และกลุ่มได้พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สามารถยืดอายุการเก็บ

รักษาได้ยาวนานกว่าการบรรจุแบบเก่า โดยการเปลี่ยนจากการซีลถุงกับเครื่องซีลแบบธรรมดาหรือที่เรียกว่าเครื่องซีลเท้าเหยียบ มาเป็นการซีลแบบสุญญากาศเป็นการบรรจุก๊าซไนโตรเจนเข้าไป

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่มข้าวหอมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

1) ปัจจัยประการแรกที่ส่งผลให้กลุ่มข้าวหอมมือบ้านนาลิงเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนในการประกอบการชุมชนคือ การใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนคือ ข้าวสังหยดที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านนาลิง ปลูกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพราะด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับจังหวัดพัทลุงที่เป็นแหล่งปลูก ข้าวสังหยด ซึ่งการที่กลุ่มใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนเป็นการลดต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบได้ เมื่อสามารถลดต้นทุนการนำเข้าได้จึงทำให้ต้นทุนการผลิตไม่สูงมากนักสามารถส่งขายตลาดในราคาที่พอประมาณไม่ถูกและแพงเกินไป ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มข้าวหอมมือจึงสามารถยืนหยัดอยู่ในตลาดค้าข้าวได้จนถึงทุกวันนี้

2) การนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ การซื้อข้าวด้วยวิธีโบราณที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งการที่ทางกลุ่มได้นำภูมิปัญญามาใช้ในการผลิตสินค้าทำให้สมาชิกเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่เขารู้ และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ซึ่งการที่เขาสามารถเกิดความภาคภูมิใจในการเข้าร่วมกลุ่มจึงทำให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นเพราะความร่วมมือร่วมใจกันของสมาชิก

3) สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านนาลิงที่เป็นสังคมแบบชนบท มีการเป็นอยู่แบบเครือญาติเป็น

สังคมปฐมภูมิ ซึ่งสภาพทางสังคมได้เอื้อให้การดำเนินงานของกลุ่มไม่ทางการมากนักใช้การพูดคุยกันแบบเครือญาติในการประชุมปรึกษาหารือง่ายในการปฏิบัติงานต่างๆ โดยไม่ต้องมีพิธีแบบแผนปฏิบัติมากนัก

4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่ในช่วงเริ่มก่อตั้งกลุ่ม คือมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยที่คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนจนกลุ่มสามารถก่อตั้งขึ้นมาได้ นอกจากนี้ก็ยังมีหน่วยงานต่างที่ได้เข้ามาให้การสนับสนุนอีกมากมายเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลควนไส สำนักงานเกษตรอำเภอควนเนียง สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสงขลา เป็นต้น ซึ่งการที่กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทำให้กลุ่มมีโอกาสในการได้รับเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการและนอกจากเป็นเงินทุนแล้วยังมีโอกาสในการได้รับอุปกรณ์ โรงเรือนต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมการประกอบการชุมชนทำให้กลุ่มมีกำลังใจในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

5) แนวคิดในการก่อตั้งกลุ่มก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวบ้านในชุมชนเอง ไม่ได้เกิดจากการพยายามบังคับให้ทำจากบุคคลอื่น เมื่อกลุ่มเกิดขึ้นจากความต้องการของสมาชิกที่มาร่วมตัวกันในการแก้ไขปัญหาการบีบบังคับจากพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อข้าวเปลือกในยุคก่อนเริ่มก่อตั้งกลุ่ม ทำให้สมาชิกทุกคนรู้สึกว่าการกลุ่มเป็นของเราทุกคนไม่ใช่ใครคนใดคนหนึ่งแต่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน เมื่อทุกคนมีแนวคิดเดียวกันว่ากลุ่มเป็นของเรา ก็จะเกิดความรักความหวงแหนที่ไม่อยากให้กลุ่มถูกทำลายสมาชิกทุกคนจึงยินดีที่จะร่วม

กิจกรรมกับกลุ่มเพราะต่างต้องการรักษากลุ่มให้คงอยู่สืบต่อไป

4. ปัญหา ข้อจำกัดและแนวทางแก้ไขในการบริหารจัดการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ ตำบลควนไส อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

1) ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มพบในการบริหารจัดการคือ ข้าวซ้อมมือ และข้าวกล้องไม่สามารถเก็บไว้ได้นานซึ่งเป็นข้อจำกัดในการผลิตที่ทางกลุ่มไม่สามารถผลิตเป็นจำนวนมากได้เพราะข้าวจะเกิดการเสียหายจะมีเชื้อรา มีกลิ่นเหม็นหืน และมีแมลง แนวทางแก้ไขปัญหาโดยการเปลี่ยนชนิดบรรจุภัณฑ์จากแบบเดิมมาเป็นแบบพลาสติกชนิด PET/PP บรรจุภัณฑ์ประเภทนี้จะใสและมันวาว ป้องกันแสงได้ เก็บรักษากลิ่น ป้องกันความชื้นได้

2) ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ที่ทางกลุ่มพบคือ สัญลักษณ์ของกลุ่มที่ติดอยู่ที่บรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นแบบ Sticker มักจะเกิดความเสียหายในระหว่างการขนส่งเนื่องจาก Sticker เป็นเยื่อกระดาษที่ไม่มีความทนทานมากนัก ทำให้หลุดออกจากบรรจุภัณฑ์ก่อนการขนส่งถึงมือผู้บริโภคซึ่งอาจทำให้ผู้บริโภคไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าและอาจจะจำสินค้าไม่ได้ มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการเปลี่ยนจาก Sticker มาเป็นการสกรีนที่ถุงบรรจุภัณฑ์เพื่อป้องกันไม่ให้ตราสัญลักษณ์ของกลุ่มหลุดหายไป

3) ปัญหาด้านการตลาดคือ ตลาดรองรับสินค้าไม่เพียงพอ เพราะปัจจุบันการประกอบการข้าวซ้อมมือมีมากขึ้น เพราะด้วยการเปิดกว้างเรื่องการศึกษาดูงานจากกลุ่มประกอบการต่างๆ ที่พร้อมเปิดให้บุคคลภายนอกเข้าไปศึกษารูปแบบการจัดการจึงนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มที่รูปแบบคล้ายคลึงกันมากขึ้น

ส่งผลให้ระดับการแข่งขันในตลาดรุนแรงขึ้นตามไปด้วยและในปัจจุบันนี้หากเกิดผู้ประกอบการกลุ่มใหม่ขึ้นก็สามารถเข้าสู่ตลาดได้โดยง่ายและสามารถหาแหล่งวัตถุดิบและวิธีการผลิตที่มีคุณภาพได้ไม่ยากสามารถเข้าถึงช่องทางจำหน่ายได้ง่ายอีกด้วย มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้า คือเพิ่มสินค้ามากขึ้นจากเดิมทางกลุ่มแปรรูปเฉพาะข้าวสังหยดพัทลุงก็หันมาแปรรูปข้าวสายพันธุ์อื่นๆด้วย เช่นสายพันธุ์ไรซ์เบอร์รี่ สายพันธุ์หอมใบเตย และสายพันธุ์ราชินีเพื่อเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาดให้มากขึ้น

5. ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านนาลิงจากการประกอบการชุมชนกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา

1) เกิดกลุ่มออมทรัพย์ข้าวซ้อมมือโดยเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในกลุ่มได้คิดกันว่าต้องการที่จะนำเงินที่ได้จากการปันผลจากกลุ่มส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้เพื่อใช้ในยามฉุกเฉิน นางฉลวย คงสมจึงได้เข้าไปขอคำปรึกษาจากพัฒนาชุมชนตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ถึงการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์แล้วจึงนำผลกำไรจากการขายข้าวซ้อมมือส่วนหนึ่ง มาเป็นทุนสมทบในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์นั้นได้เปิดอิสระให้คนในชุมชน สามารถเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกและลงหุ้นกับกลุ่มออมทรัพย์ได้ถึงแม้จะไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มข้าวซ้อมมือ

2) โครงการการช่วยเหลือคนพิการและด้อยโอกาสในชุมชน ซึ่งทางกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิงได้ประสานงานกับทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำโครงการคัดแยกขยะช่วยเหลือผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน โดยทางกลุ่มข้าวซ้อมมือ

บ้านนาลิงได้จัดทำถังขยะที่ใช้คัดแยกขยะแล้วนำขยะที่คัดแยกแล้วมารวมกันที่กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง กลุ่มก็จะนำไปขายต่อไปเพื่อนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในชุมชนซึ่งทางกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิงได้ใช้ผลกำไรจากการขายข้าวซ้อมมือ และข้าวกล้องมาเป็นทุนในการดำเนินกิจกรรม

3) ทำให้เกิดรายได้เสริมแก่คนในชุมชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มข้าวซ้อมมือโดยจากการช่วยผลิตข้าวซ้อมมือการค้าข้าวซึ่งได้ค่าตอบแทนกิโลกรัมละ 3 บาทได้มากได้น้อยก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและความขยันของแต่ละคนหากสมาชิกคนใดทำนาให้ทางกลุ่มด้วยก็จะได้ค่าจ้างวันละ 300 บาทในช่วงฤดูกาลทำนาและยังได้ค่าปันผลจากทางกลุ่มอีกด้วย

6. การปรับตัวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา ได้มีการปรับตัวให้เข้ากับยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนี้

1) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น โดยการใส่ QR Code (คิวอาร์ โค้ด) เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านการสแกน QR Code เพิ่มความสะดวกในการซื้อสินค้าของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาลิง

2) การส่งสมาชิกในกลุ่มข้าวซ้อมมือเข้าร่วมการฝึกอบรมด้านการพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนและการพัฒนาเกษตรกรเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถของสมาชิกและนำมาสู่การพัฒนาชุมชนต่อไป

3) การใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายสินค้า ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น Facebook, ID line เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการจัดตั้งกลุ่มและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์มีแนวคิดที่สำคัญในการจัดตั้งกลุ่มคือ การรวมกันแก้ไขปัญหาราคาข้าวเปลือกที่ถูกกดตันจากพ่อค้าคนกลางซึ่งสอดคล้องกับ สหพันธ์ เตชะอธิกและคณะ, 2540 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กร/กลุ่ม ได้อธิบายไว้ว่าการเป็นองค์กร/กลุ่มต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือการมีอุดมการณ์ร่วมกัน มีปัญหาความต้องการที่ไปในทางเดียวกันซึ่งตรงกับแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2527 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน

2. สภาพการบริหารจัดการกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ มีสภาพการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัวเพราะมีโครงสร้างการบริหารในระบบเครือข่าย ในชุมชนเดียวกันมีบ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้กัน มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม ซึ่งทำให้การดำเนินงานของกลุ่มมีความสะดวกรวดเร็ว ทันต่อการขับเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2541 ที่ได้กล่าวถึงเรื่องธุรกิจชุมชน ว่าเป็นกิจกรรมที่ บุคคลหรือองค์กรมีส่วนเป็นเจ้าของในกิจการ ช่วยกันดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกันเพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการ

บริการที่มุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง เหมือนอย่างเช่นที่กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ได้ดำเนินการบริหารจัดการชุมชนในรูปแบบของธุรกิจที่มุ่งหวังสิ่งเดียวกันคือการเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตร และการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนบ้านนาสิงห์

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาสิงห์ซึ่งเป็นกลุ่มหนึ่งที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆพอสมควรและถือได้ว่าเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนโดยมีปัจจัยที่ทำให้กลุ่มเข้มแข็งและยั่งยืนคือ (1) การใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนนั้นคือ ข้าวสังหยดที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านนาสิงห์ ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลาปลูกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพราะด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้เคียงกับจังหวัดพัทลุงที่เป็นแหล่งปลูกข้าวสังหยด ซึ่งการที่ทางกลุ่มใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนเป็นการลดต้นทุนการนำเข้าวัตถุดิบได้ (2) ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ การซ้อมข้าวด้วยแบบวิธีโบราณที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ (3) สภาพทางสังคมของชุมชนบ้านนาสิงห์ที่เป็นสังคมแบบชนบท มีการเป็นอยู่แบบเครือญาติเป็นพี่เป็นน้องกันในชุมชน (4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆตั้งแต่ในช่วงเริ่มก่อตั้งกลุ่ม คือมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยที่คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนจนกลุ่มสามารถก่อตั้งขึ้นมาได้ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาให้การสนับสนุนอีกมากมายและ (5) แนวคิดในการก่อตั้งกลุ่มเกิดขึ้นจากความต้องการของ

ชาวบ้านในชุมชนเองซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนั้นได้สอดคล้องกับ สำนักงานพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน, 2553 ได้กล่าวถึงเรื่องของทุนในชุมชนที่มีใช้เงินตราเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคน เช่น ทุนมนุษย์ ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางธรรมชาติ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาได้นำมาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนทั้งสิ้น จนนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งและยั่งยืนของกลุ่ม

4. การปรับตัวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิง ตำบลควนโส อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา จากการวิจัยผู้วิจัยพบว่ากลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิงมีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประเทศ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการของชุมชนต่อไปได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิงได้หาช่องทางในการเข้าร่วมอบรมต่างๆ เพื่อเพิ่มความรู้ และรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน รวมไปถึงการปรับตัวด้านการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น การใช้สื่อสังคมโซเชียลเป็นช่องทางในการจำหน่ายสินค้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 การดำเนินงานด้านการตลาดของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิงควรขยายตลาดหรือช่องทางการจำหน่ายในซูเปอร์มาเก็ต และร้านค้าสะดวกซื้อให้มากยิ่งขึ้น

1.2 กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิงควรมีการเชื่อมโยงกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีการดำเนินงานในรูปแบบเดียวกันเข้าร่วมกันเป็นเครือข่ายกัน เพื่อให้กลุ่มเหล่านั้นสามารถช่วยเหลือกันและกันรวมถึงการร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่กันได้

1.3. ภาครัฐควรมีการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ใหม่ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กลุ่มสามารถพัฒนาต่อไปได้

1.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการเปิดตัวของข้าวซ้อมมือให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายโดยการจัดงานเทศกาลข้าวซ้อมมือและข้าวกล้องขึ้นเพื่อเป็นการโฆษณาให้ผู้บริโภคเข้าใจว่าข้าวกล้องกับข้าวซ้อมมือเป็นอย่างไรเพื่อไม่ให้ผู้ที่สนใจเกิดความสับสนและดึงดูดความสนใจได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาในเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านนาอิงที่ได้ตั้งเป้าหมายในการนำข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมดเบเตย และข้าวหอมราชินีมาเป็นข้าวซ้อมมือและคิดค้นในการทำโจ๊กจากรำข้าวสังหยดและข้าวโอ๊ตจากเมล็ดข้าวที่หัก

บรรณานุกรม

- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2548). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ บัลิซซิ่ง. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญ มงคล. (2536). *ข้าว*. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2541). *หนึ่งครัวเรือน สองวิธีการผลิตทางออกวิกฤตเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทอดิสันเพรส โปรดักส์.
- ปรีชา ดาบพลอ่อน. (2553). *ศึกษาการบริหารจัดการของกลุ่มอาชีพ ผลิตข้าวกล้องของเทศบาลตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ*
- ปรีชา ประเทพา และวิสุทธิ์ใบไม้. (2545). *วิวัฒนาการทางพันธุกรรมจากข้าวป่ามาเป็นข้าวปลูก. วารสารวิทยาศาสตร์สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์*.
- พระมงคล มหานิล. (2552). *ศึกษาการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวกล้องหอมมะลิเพื่อเศรษฐกิจชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม)*.
- รังสฤษฎ์ กาวิต๊ะ และคณะ. (2541). *พฤกษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล. (2544). *ชุมชนเข้มแข็ง : รากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน. เศรษฐกิจและสังคม*. 36 (มกราคม-เมษายน) : 18-26
- อรรควุฒิ ทัศนสองชั้น. (2530). *เรื่องของข้าว (RICE STORY)*. กรุงเทพฯ. ภาควิชาพืชไร่นาคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.